

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till: abukar.omarsson@regeringskansliet.se,
danijela.arsic@regeringskansliet.se

Arbetsmarknadsdepartementets promemoria med förslag till grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Upphandlingsmyndigheten yttrar sig här över arbetsmarknadsdepartementets promemoria Grundläggande omställnings- och kompetensstöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:16).

Upphandlingsmyndighetens uppdrag är att verka för rättssäkra, effektiva och hållbara upphandlingar till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling. Vi ger dessutom vägledning i statsstödsfrågor till kommuner och regioner.

Upphandlingsmyndigheten begränsar detta yttrande till de delar av promemorian som har anknytning till detta uppdrag och myndighetens roll som statlig arbetsgivare.

Upphandlingsmyndighetens synpunkter

Eftersom samtliga anställda inom staten har kollektivavtal, berörs Upphandlingsmyndigheten inte direkt av utredningens förslag. En indirekt påverkan av utredningens förslag kan dock vara möjlig, då de statliga omställningsavtalen kommer att granskas och jämföras med det föreslagna omställnings- och kompetensstödet.

Upphandlingsmyndigheten anser att en brist i utredningens uppdrag och förslag är att det är svårt att bedöma vad förslagen kommer innebära i praktiken för stora delar av

arbetsmarknaden. Detta gäller för såväl de statliga omställningsavtalen som de andra avtal som inte befinner sig inom avtalsområdet för just de parter som slutit principöverenskommelsen, men som utredningen likväl förutsätter kommer påverkas genom att dessa andra avtal förutsätts omförhandlas i samma riktning.

Önskvärt med ett bredare anslag

Upphandlingsmyndigheten konstaterar att utredningen har begränsat sig såtillvida att utredningen inte särskilt adresserar frågor som digitalisering, hemarbete och andra faktorer som hänger samman med de senaste årens utveckling av arbetslivet för många arbetstagare till följd av framförallt covid-19-pandemin. Det är möjligt att detta bottnar i utredningens uppdrag. Vi anser dock att de förändringar som den genomgripande omställningen av arbetslivet som sådant inneburit för såväl den enskilde som arbetsgivaren, borde ha återspeglats mer i utredningen och dess förslag. Mot den bakgrunden vore det önskvärt om utredningen hade gjort en djupare utredning kring behoven av innehållet i stödtjänsterna (och därmed i förlängningen kravställningen gentemot leverantörer av de tjänsterna) och vilka mer exakta återverkningar som den nya situationen i arbetslivet kan ha på omställnings- och kompetensstöd till arbetstagare.

Frågor med anknytning till upphandling och statsstödsreglerna

Utredningen framhåller att den offentliga omställningsorganisationen inte själv kommer besitta de kompetenser som krävs för att leverera tjänsterna.

Omställningsorganisationens förmåga att upphandla leverantörer av de aktuella tjänsterna på ett adekvat sätt kommer därmed bli av central betydelse för förslagets framgång. Detta gäller oberoende av i vilken befintlig myndighet denna organisation placeras. Upphandlingsmyndigheten vill inskräpa betydelsen av att den organisation som ska husera den offentliga omställningsorganisationen har den nödvändiga sakkompetensen när det gäller upphandling av de aktuella tjänsterna. En effektiv inköpsprocess förutsätter allt från att förbereda till att genomföra upphandlingen och sedan realisera avtalet på bästa sätt för att nå de mål som satts upp. Organisationen måste ha en mycket god förmåga att underhålla relationerna med leverantörerna på sikt och att kontinuerligt arbeta med avtalsuppföljning och kontroll.

Upphandlingsmyndigheten noterar att Arbetsförmedlingens uppdrag befinner sig inom, eller åtminstone ligger mycket nära, det sakområde som utredningen föreslår att den offentliga omställningsorganisationen ska hantera. Arbetsförmedlingen kan därmed antas ha god insikt i de krav som bör ställas på leverantörer av stödtjänsterna och goda förutsättningar för framgång i avtalsrelationen med leverantörerna.

När det gäller förslaget förhållande till EU:s statsstödsregler, i den del förslaget avser ersättning till arbetsgivare som finansierar grundläggande omställnings- och kompetensstöd, anser Upphandlingsmyndigheten att en fråga som eventuellt behöver utredas mer är frågan om stöden kommer utgöra selektiva stöd till de företag som tar emot stöden.

Placeringen av den nya offentliga omställningsorganisationen

Utredningen föreslår att den nya offentliga omställningsorganisationen ska organiseras vid Kammarkollegiet, under namnet Kansliet för omställnings- och kompetensstöd. Myndigheten bör upphandla grundläggande omställnings- och kompetenstjänster från fristående aktörer.

Upphandlingsmyndigheten ifrågasätter om de skäl som utredningen anger för att den offentliga omställningsorganisationen ska organiseras vid Kammarkollegiet väger tyngre än de skäl som finns för att organisera denna organisation vid Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är den myndighet som annars ligger närmast till hands för denna uppgift.

Utredningen anför att målgruppen för det nya stödet är personer som befinner sig nära arbetsmarknaden, medan Arbetsförmedlingen ska prioritera de arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden. Upphandlingsmyndigheten noterar att gränsdragningen mellan dessa grupper inte är tydlig i praktiken.

Vidare kan den föreslagna ordningen innebära att den enskilde arbetstagaren behöver vända sig till Arbetsförmedlingen för A-kassa men till Kammarkollegiet för omställningsstöd. Upphandlingsmyndigheten anser att en klar utgångspunkt för organiseringen av stöden bör vara de enskilda arbetstagarnas möjligheter att tillvarata sina rättigheter. Det ska inte krävas särskild kompetens hos arbetstagaren, eller information som för den enskilde kan framstå som invecklad, för att få del av stöden. Vi menar att ledstjärnan i utformningen av stödet bör vara ett kund- och medborgarperspektiv. Den föreslagna ordningen riskerar att försvåra för den enskilde och minska förtroendet för det allmänna, om inte onödiga svårigheter att ta del av stöden undviks.

Åldersgräns

Enligt utredningens förslag får det offentliga stödet inte ges efter att den sökande har fyllt 65 år. Utredningen refererar till medelpensioneringsåldern i landet som en utgångspunkt för bedömningen att gränsen bör vara 65 år.

Upphandlingsmyndigheten ställer sig tveksam till att en fast övre åldersgräns anges och att medelpensioneringsåldern ensam bestämmer åldersgränsen.

Upphandlingsmyndigheten noterar att medelpensioneringsåldern som mått kommer innebära att ett förhållandevis stort antal personer kommer uteslutas från stöden.

Generaldirektören Inger Ek har beslutat i detta ärende. Jurist/statsstödsspecialist Björn Skarp har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Eva Lindgren och chefsjuristen Anders Asplund deltagit.

Inger Ek

Björn Skarp